

DUMALLI

AYLIK FİKİR, SANAT DERGİSİDİR

çkan

ÇIKARAN

ÖĞRETMEN OKULU YAYIN KOLU.

DAFTAR

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

DAFTAR PUSTAKA

Mecmua Çıkarken

Bu mecmuamız talebenin şahsi tetebbüllerini , düşüncelerini , meslekî duygularını aksettirmeye çalışacaktır . Derin bir aşkla yurdun çocuklarını eline alacak olan genç öğretmenlerimiz kendi içlerinden doğan bu teşebbüslerini candan karşıladık . Güzeli itiyatlı , temiz düşünceli , kalpleri yurt sevgisiyle dolu genç namzetlerimiz bu sütunlarda yazacakları yazıları dikkatle ve sevinçle takip edeceğiz . Bir arı gibi kitaplardan toplayacakları bilgilerin , muhite ait etütleri mecmuanın kıymetli yazılarını teşkil edecektir .

Büyük Ata Türk "Milleti kurtaranlar yalnız ve ancak muallimlerdir . Muallimden , mürebbiden mahrum bir millet henüz millet namını almak liyakatını kesbetmemiştir . buyruklar ile bu meslekin büyüklüğünü , önemini açık olarak göstermişlerdir .

Mürebbi çok büyük bir insandır . O , bütün insanların üstünde bir seciye

Köyde akşam

Güneş çekilirken karşı dağlara ,
Her tarafa yine sessizlik iner .
Koyuca bir gölge düşer kırlara ;
Çobanın o hazin kavalı diner .

Çiçekler dönüyordu şimdi tarladan ,
Tutuşmuşlar kızlar hepsi el ele :
Kesiliyor artık sesler her yandan
Asılmış oraklar bükülmez bele !

Bir çingirak çalar davar toplanır ,
Dökülür kırlara yorgun bir feryat . .
Sürü yürür yollar bütün tozlanır
Karanlık inince soluyur hayat .

Hani şimdi coşkun akan dereler ,
Her şey güneşle bir doğup batıyor ?
Hani neşe ile dolan o yerler ,
Bütün köy sessizce ölgün yatıyor .

M . Solmaz

ye maliktir . Muallimi, Mürebbiyi tasvir etmek çok güçtür . O tam orijinal ve ideal bir tiptir . İnsanlığa ait kusurların hepsinden azade , insanlığa ait meziyetlerin hepsini camidir . Her muallim bir insan nümunesi, bir karakter enmuzeci dir .

Mürebbinin kendü dünyası , meslekî ameli çok genişlemiştir . Muallim san'atı basit bir bilgi ile yapılamaz . İşle bu mecmuada o deriyadan bir avuç alıp serpmek istiyor .

Erzurum öğretmen okulu
direktörü
Osman Özlü

Edebiyatımızda Dekadanlık

- Sırrı Bilgeye -

Realiteyi tağyir etmeden ifade etmek en büyük fazilet olduğuna göre , bugünkü edebiyatımızın en uygun vasfı "Dekadanlık", tır. Zira, eskiyi beğenmemek , fakat eskinin yerine orjinalliği havi yeni bir eser koyamamak bugünkü edebiyatımızda görülen en karakteristlik hususiyettir . Şüphesiz eskiye hahışkâr olmayacağız, ama bu demek değildir ki eskiye yüz çevireceğiz . Kültür yuvarlandıkça çoğalan bir çığ gibi, maziden hale ve istikbale doğru seyrine devam ettikçe zenginleşir , kesafet peyda eder , hacmi ni genişletir , hulâsa muhteviyatı mensup olduğu milletin karakterile mütenevvi olur .

Edebiyat ise kültürden müstağni olamaz : Bu ona kuvvet, o buna zarf ; çiftleşir - sen kahırsın , tek kalırsan tutunacağın yer yoktur !..

Eskiyl sevmek , eskiyi beğenmek romantizme avdet ve maziye rücu değildir, temelini kuvvetli istikbalin müemmen olması : Bu zararetlerdi ki bizi büyükleri mizi sevmeğe icbar ediyor.

Beşerin en büyük arzularından biri, şüphesiz, iyi bir nam bırakmaktır : Kitle üzerinde müsbet tesir , şöhrretini ebediyete tevdi eden bir eser bırakmak suretile. Bunu yapmışsın , oh , ölmemezlik seni deragus etmiştir !

**

Kıymetli vatan şairi Mehmet Akif'in ölümü dolayısıyla muhtelif mecmua ve gazetelerde hayatı vesan'atı hakkında yazılar çıktı . Teessüfe şayandır ki bunlardan bazıları kendiliğinden , şe'niyete uymiyarak, sırf muayyen bir san'at ideolojisinin adesesinden bakarak hüküm verdiler . onlara göre Akifin şiirlerinin " hiç bir edebi iddiası olmayan dört satırlık bir gazete haberinden farkı , vezinleriyle kafiyelerinden ibarettir . Bu manzum satırlar çarçabuk nesre tahvil etmek işini dokuz yaşında bir çocuğa emniyetle havale edebilmişiz ! ,

Görülüyorki bu hükümlerde hakikate uyar bir cihet yoktur . Şiirin kıymeti "sembolizm", e göre takdir ediliyor ... Halbuki edebi şahsiyet hakkında söz söylenirken objektif hareket etmek en emîn ve en doğru yoldur , bhusus o şahıs namını kalplere çeklik kalemle kazan birisi olursa . Fransız münekkittlerinden Debussez diyorki : " Münekkidin en mühim vazifelerinden biri de , eserlerin halkın rûhi ihtiyacına tekabül edip etmediği ve içtimaî hayattaki tahavvül ve tebeddülleri nazari itibara alıp almadığıdır . Çünkü her haugi bir muharirinin , halkın ahvalı ruhiyesini tetkik etmeden vücade

getirdiği eserler yaşyamaz . Akif ki afakî ve enfüsi olmaktan ziyade vatanî hislerle meşbudur ; sırf bu hususiyet bile onu küçük düşürmek isteyenlerin yüzüne indirilmiş çok acı bir silledir !

Gerçi Akif şiirin zirvesine irtika etmiş bir anka değildir ; fakat o bir kahve, bir meydan şairi de olamaz : " San'atkâr eserinde göze çarpan azamî ferdliliğine , azamî enfusiliğine ve azamî hususiliğine ragmen, daima içtimaî, daima afakî ve yine daima umumî olan bir meziyete sahiptir . " Bubakımdan Akif'te kendini san'atkâr bilenlerin kalbinde yansıyan bir bahtiyardır . O bahtiyarkı ruhu vatanının berrak semasında layık olduğu revnakiyetle pervaz ediyor .

**

San'at esiri bir haledir ki ancak karşısında veadü istiğrak duyanları mephut edebilir. Lâkin çok dikkat etmelisin , en güzel çiçeklerdirki en zehirli usareyi taşırlar : İnsani dalelete sevkeden amillerden birisi , muayyen bir san'at görüşüne, bir edebiyat ekolüne esir olarak başka telâkkı ve başka zihniyetteki edebi meslekler hakkında sübjektif hükümler vermektir .

Bilmek lâzımdır ki edebî cereyanlar içtimalî hayatın bir muhassala ve bir ma'kesinden başka birşey değildir, ve her edebî eser ancak mensup olduğu edebî nevi içtimalî "harikulâde", "şaheser", olabilir.

Edebiyatımızda bir anarşi, dekadantlık hüküm sürdüğünden, bazan, kendi nev'i içerisinde temayüz eden bir eser, lâyık olduğu ehemmiyet ve kıymeti bulamıyor. Bunun aksine, sırf muayyen bir kari kütlesini tatmin eden, fakat edebî kıymet bakımından hiçte iftiharalâyık olmıyan eserler umulmayan mazharîyetlere nail oluyorlar: "ideal san'at", "asıl san'at", namına ne acınacak vaziyet!

Edebî eser ve şahsiyetler, edebî kültürün iki velüt kaynağıdır: Manbaa eyi bakki san'at ve tabiata ait müphem telâkkilerin şiirîyetin özünden, "asıl san'at", uzemzemeli çesmesinden nasibedar olsun!

Bedbinliğe kapılmıyacağız, ancak, müfrit nikbinlik te tevakkı edeceğimiz bir halettir. Salim bir hissiyat, bütün teferratı iyice tesbit olunmuş bir metot, vazih ve münasip bir ideoloji; işte bizi tasarlanan iliküye ulaştıracak sistematik çalışmanın unsurları.

Son söz olarak şunu söyleyeyim ki cemiyette dekadantlık her zaman inhitat ifade etmez; bazı buhranlar, ümit edimiyen parlak ve feyyaz istikbalın anası olabilirler. Temenni edelim ki Türk edebiyatında ki dekadantlık bu neviden olsun!

Hikmet Özdemir

PEDEGOJİ

Terbiyede Ferdîyete Hürmet

Yazan : Sabri Coşkun

Her ilim yaşadığı zamanın icaplarına uyarak kendisinden olan bir takım fikirleri kabul eder ve bir takımını etmez. Hal buki - kabul edilsin, edilmesin - bu fikirlerin zuhuruna sebep içtimalî varlık, onun yaşayış ve fitrî ihtiyacından doğmuştur. İşte bu mevzudan olmak üzere terbiyede dünürleri sürülenve kabul edisondan nazarı itibare alınmıyarak unutulması ve len bir fikrin ibn günayden revaç bulunmasıdır. Bu, terbiyede ferdîyetin inkâr edilmemesi vtedrisatın bu esasa istinat etmesidir.

Canlıların enfüsî hayatlarını onların ruhlarıyla ölçmek istiyen terbiyecilerin dedikleri gibi nasilki bütün canlılarda aynı eisten olanların bile uzviyetleri arasında bir fark varsa, onların ruhları, ruhî kabiliyetleri arasında da mahakkak bir fark vardır. Böyle olunca nasıl olurda biz tedrisatta bütün Çocuklara aynı dercede ders vermek ve kavratmak isteriz? mademki Çocukların ruhî kabiliyetleri arasındaki farkı kabul ediyoruz; tedrisatında bu farklı kabiliyetlere göre tanzimi icap etmezmi?..

Fakat bunu söylerken fazla ifrata gıtmıyeyim. zira ferdîyete hizmet diye Çocuğun insan elle terbiye edilmemesi ve tam manasile tabiata terk edilmesi gi-

bi fikir yürütenler ve bunun için eser yazarak fikirlerini kuvvetlendirmek isteyenler ve mudafaa edenler var.

Ellenkey'e göre terbiyenin en büyük sırrı "Çocuğu terbiye etmektir", her mürebbiye tavsiye edilecek terbiye kaldesi şudur: "çocuğu rahat bırakınız ve tabiata terk ediniz.", Çünkü onun kanaatinca, Çocuğu kabiliyetlerine göre en iyi bir şekilde terbiye edecek tabiattır. İnsan bunu yapmaz. çünkü çocuğun subjektif hayatına vakıf değildir; olmazda... İşte Ellenkey ferdîyete göre tedrisatı böyle anlıyor ve böyle tabikını istiyorki vaktile Russoda aynı fikirde idi.

Bu yolda Gurlitt'in anlayışına göre çocuklara müsterek terbiye vermek onlara cebir ve tazyik yapmaktan ibarettir. Mademki çocuk tabiattan bir parçadır, o da tabiat gibi serbestiyet ister. çünkü serbesti sayesinde çocuğun şahsiyeti teşekkül edecek, iradesi kuvvetlenecek ve Karakteri sağlamlasacaktır.

Ufak bir düşünme ile hemen bu fikrin sakatlığını anıyabiliriz; zira beslenen gayelere amelî kıymeti olmıyan bir terbiye tarzı ile erişilmez. Sonra ferdî iradelerimiz manialara tesadüf etmek ve bu maniaları yenmekle karakterini sağlam-

On bir Mart

Yazan : Nedime

laştırabilir. Eger karakterimiz, zevklerimiz ve heyecanlarımıza hakim olabilirse o zaman şahsiyet teşekkül etmiş demektir. Şahsiyetimizi hakim vaziyete çıkarmak istersek, ferdiyeti tamamen irademizin emri altına alabilmeliyiz. Bu bakımdan Göte'nin "Hayatın sırrı, yaşamak için mevcudiyetimizi feda etmekten ibarettir," sözü şahsiyetin tarifinden başka bir şey değildir.

İçtimai terbiyeyi kabul etmeyen, fakat şahsiyete karşı büyük bir hürmeti olan Niçe meşhur eserinden birinde - çocuğa hitaben - diyor ki : " Sen henüz serbest değilsin , sen hürriyeti aramaktasın ; senin ruhun yükselere çıkmak , yıldızlara tırmanmak istiyor . Lâkin senin fena temayüllerin de hürriyete samanıdır . . . "

Görülüyorki terbiyede ferdiyete hürmet edilmesini isteyen terbiyecilerin çoğu ona tam hakikat hissesini vermemişler ve nazari sahada çok ileri gitmişlerdir . Aneak son zamanlarda bu mefhumun istifadesi nisbetinde tatbikat sahasına koymağa çalışmalar yeni bir tekifle orta mektep ve liselerin son sınıflarında derslerin daha serbest ve ferdi olmasını istemişlerdir . Bunlardan Paulsen son sınıflarda mühim derslerin saat itibarile mütehavvil olmasını , bir dersten fazla saat almak arzu eden talebeye bu imkânın verilmesini istiyor.

Bu günkü pedagoj ferdiyeti tatmine çalışan usullerile ferdiyetin inkişafı lehine bir çak fikirler yürütmüş ve tatbika başlamıştır.

Oonbir mart . . . Bu bir kurtuluş günlemeci ve haksız yere akıtılan kızıl sayfalar dolu tariheeklenen kanlı bir haile günüdür .

Asırlarca icimizde beslenen hain ve tarihsiz bir azlığın istiklal davası ile şoursuz kımıldanış yüzünden bir asır devam eden kanlı boğuşmaların son gününü kaydeden Onbir Mart , aynı zamanda güzel Erzurumun kurtuluş günüdür . öyle bir kurtuluş ki gruba vuran koyu kızılıklar, rengini ıssız derelerde akan Tür kanından almıstı . . .

On bir mart gecesı korkunç katliam . saatları yaşıyan Erzurum On bir Mart sabahı ufukta bir kurtuluş hilâlı gördü .

Bu hilâl büyük devrimler yapan Türk ulusunun acunun her köşesinde onarla dalgalandırdığı al bayrağıydı . .

Uzun yıllar ve asırlar geçse, on bir Martın hem sevinc , hem elem veren hatırasını hafızamızdan silemez .

On bir mart . . . korkunç bir gecenin zifiri karanlıklarında parliyan süngülerin gıcirtularıyla biçilen kemiklerden , delinen kalplerden , kanlı baltalarla parçalanın kafalardan , ibaret dereler gibiakan Türk kanının kızarttığı hazin ve feci birtarih sayfası nasıl unutulur ?

Tarihsiz bir avuç azlığın istiklâli namına irtikâp edilen cinayetlerden tarihin o kanlı sayfasını yazan medeniyet dünyasının yüzüde osayfa gibi kızarmadı ise , insaniyet ve medeniyet mefhumunu, Türk kanile yazılan o kızıl sayfalı tarihe gömmek icap eder .

On bir mart Erzurumun dört sene hasret kaldığı hilâına kavuştuğu gündür .

Biz On bir Martı tebail ve takdis ederiz .

bunların faydasını kimse inkâr edemer . Valnız şunu da iyi bilmelidir ki ferdiyete hürmet ve ferdiyetin makul haklarını tanımak içtimai terbiyeyi inkâr etmek demek değildir ve şahsiyet terbiyesini yanlış yolla sevke sebep olmamalıdır . Tedris ve terbiye sahasında çocuğun ferdiyeti-

ne hürmet etmekle , mektep terbiyesini inkâra kadar varan ferdi terbiye arasında bir müasbet yoktur . Ferdiyete lâyık olan hakkını veren bir pedgok, içtimai terbiyenin en hararetli müdafidir ; ve ferdiyetin haklı talepleri önünde her mürebbi hürmetle eğilmelidir .

Bedii Terbiye

Yazan : Cemil Gezmiş

Bu gün güzellik her türlü mücerret mefhumlardan sıyrılıp; tabiatın sinesine atılmış bir düzen gaynağıdır; Tabiat ise insanlara ipek kanatlarında ilham getiren bir bediadır .

Biz burada güzelliğin felsefi tahlilini yapacak değiliz .

Yalnız çocuk terbiyesinde bizi alaka dar eden bedii terbiyenin umumî hayattaki rolünü basit hatlarla tebarüz ettirmeye çalışacağız . . .

Diyebiliriz ki hakiki estetik ; rönesanstan sonra doğmuş , “ Şillerle ” terbiyeye tatbik edilmiştir . Ondan çok evvel “ Eflâ-tun ” güzelliği daima bir sütre arkasından görmüş ve tabiatı bir lütfü kâzip ola-

rak kabul etmiştir. Her yeni şey bir ihtiya ein mahsulü olduğu gibi “ Estetikte ” bir ihtiyacın mahsuludur -- hemde bu günkü içtimai hayatta -- . . . Hayatta refah ve servet bedii zevki doğurmaz ; ancak bedii

zevk refah ve serveti meydana getiren sebeplerden biridir . Yarımın büyükleri olacak bu günün küçükleri -- Ustat İbrahim Alaettinin Tasvir ettiği gibi -- “ ma-

halle kahve-sine entarisinden dizliğin paçası sarka sarka ,

giden babalara benzememeli dir ler ” .
Bilhassa istikbalde mes’at yuvalar kurmaya namzet olan küçük yavrularımızın estetik terbiyesi umumi hayat için ne kadar lâzımdır . .

Zevki terbiye görmüş bir kadının muntazam ve şirin evi ailenin emniyet altına alınmış bir saadeti değildir . . ? eğer yavrularımızı hayatta zevki selim sahibi görmek istiyorsak onları bu günden teçhiz

etmemiz , her fırsatta iyiye , güzele , doğruya , temize karşı onlarda bir sempati uyandırmamız lazımdır .

Yürü Yolcu

Yürü , yolcu durmadan karanlıklar çöküyor,
Uzak mı varacağın konak yeri acaba ?
Sırtındaki ağır yük bak belini büküyor !
Uzak mı varacağın konak yeri acaba ?

Yürü yolcu bakmadan doktüğün kanlı tere;
Yürüyenler az evvel şimdi vardı bir yere . .
Gözlerin pek dalıyor ufukla lekeler ,
Uzak mı varacağın konak yeri acaba ?

Yürü yolcu , yürümek senin için kârlıdır .
Önünde dağlar var ki asırlardan karlıdır .
Yüreğin belkide yürümekten dağlıdır
Uzak mı varacağın konak yeri acaba ?

* *

Sırtında yara açsın yükünün ip izleri ,
Sargı yapar bağlarını oraya enginleri . .
“ Türk „ lerin ideali yürümektir ileri ,
Varsın ebediyete kadar uzasın yollar !

Evet ; yürü yükünle , kederinle , gamıyla ,
Ecdadının sesini birde ruhunla dinle :
“ Kimseye boyun eğme ölmek için var inle „
Onu “ Türk „ ün bağrında görebilirim ancak ! .

Münip Özer

Devamı S. 8 da

SOSYOLOJİ**Türk tarihinde kadının kıymeti**

Yazan : F. GÜRSOY

On dört yıl içinde genç ve dinç-Türkiye cumhuriyeti inkilâptan inkilâba koşmuş ve asırlarca gori kalmış olduğu Avrupa medeniyetine ulaşmak için dev hatvelerile ilerlemiş ve bütün bu gerilik ve cehli boğan muazzam bir devlet olmuştur .

Bundan evvel Avrupa rönesans ve Reformu yaparak ferde hür düşünce ve hakimiyet vermiş olduğu halde Osmanlı imparatorluğu bununla hiç alakadar olmamış , o sadece Peygamber ve islamiyetin emretmiş olduğu işleri yapmakla ve nehy ettiğiinden sakınmakla iktifa etmiş bulunuyordu . . İşte bundan dolayıdır ki Avrupa medeniyet semasında en yüksek mertebeye erişmiş ve üstadımız olan Türkleri fersah fersah geçmişlerdi. Osmanlı padişahlarının etrafını çeviren softalar ise sadece ceplerini doldurmak ve gûya dinden ayrılmamak ve her yeniliğe küfür nazarile bakmaktan başka bir şey bilmiyorlardı . işte bütün bu yeniliklere karşı alınan zecri tedbirler arasında kadın hukuku da bir sırça parçası gibi eziliyordu . . Memleket dahilinde gayri müslim unsurdan teşekkül eden kadınlar siyah başlık entarı ile dışarı çıktıkları ve büyük toplantılara iştirak ettikleri halde memleketin efendisi olan Türk kadını bundan mahrum edilmmişti . Kadınlık dinin işaret ettiği bir nokta -

nın yanlış olarak tefsirine kurban gidiyordu :

Hazreti Muhammed'in Aliye dış işleri , kızı Fatmaya ev işlerini taksim etmesi ve bir iş bölümü meydana getirmesi esas ileri sürülerek kadınlık dört duvar arasında bütün bütün hakları payimâl olmuş ve ezilmeğe mahkûm olmuştu . Fakat , bu hal Türk kadınlarının haysiyet ve gururuna aykırı idi . Çok iyi biliyoruz ki ve Türk tarihi sarahatla işaret ediyorki Türk sarayında hakanla Hatun yan yana oturur ve Hakana işaret etmiş olduğu her hangi bir emri Hatün tastik etmekten sonra mer'iyete konmazdı . çok iyi biliyoruz ki Atillâ'nın Avrupayı sarsan ordusunun ve 476 da garbi Roma imparatorluğunu sukut ettiren Odoakr , idaresindeki Türk ordusunun yarısına yakını yine Türk kadını teşkil ediyordu Asya'yı fetheden Kurus son olarak Saka Türklerine taarruz ederek Türk ordusunun başında bulunan Amorgezi mağlup ve esir etmiş olduğu halde kocasını esaretten kurtaran ve 500 bin kılıcın şakırtısını idare eden yine hamiyetli bir Türk kadını olmuştur . Pek uzaklara gitmektense Kuruluş savaşında Türk kadınlarının fedakârlıklarını göz önüne getirmek ve Kara Fatmayı , kahraman Ayşeyi hatırlamak kâfi değildir ? İşte bu

Lütfen çeviriniz

Türk kadınının ruhunda fıtraten mevcut bir varlıktır. Fakat bütün bunlara rağmen Osmanlı devrinde kadın kocasının, kız çocuğu babasının kâmilen esiri idi. Cumaları ve Bayramları dışarı çıkmak kat'iyen menedilmiş ve dışarı çıkan kadınların çarşaflarının «Zaptiye» ler tarafından yırtıldığı ve Türk, İnzibat memuru tarafından hırpalandığı tarihin yüz kızartarak işaret ettiği misallardır . . .

O zamanın kanastına göre; kadın yalnız çocuk yapmakla mükelleftir; zaten kendiside çocuktur. Hatta bir Rus pröfösörü diyordu ki: «kadınların dimağ teşekkülü zayıf ve hatta orta bir erkek dimağından üç defa hafif olduğundan doktor olamazlar» Fakat ne çareki kendisi öldükten sonra beyini tartıldıktan sonra orta kadın dimağından hafif olduğu müşahede edilmişti. Fakat, bütün bunlar psikolojinin maddeci ve basit görüşleridir. Halbuki Sosyolojinin gayesi psikolojinin maddeci görüşlerinin önüne geçmektir. Sosyoloji fikirde ve ruhta geçen hadiseleri cemiyet hadiselerile izah eder. Ve cemiyetten ayrılmaz . . . Eğer temamilen bir insanın sosyal vaziyeti onun istidatlarını azaltıp çoğaltmağa veya tamamen körletmeğe kadir olsaydı biz burada Osmanlı devrinde Türk kadınının geriliğini o zamanki cemiyetin fenalığında aramamız çok haklı bulurduk. Güneş gibi aşikârdır sos-

yal hayata dahil edilmeyen değil kadından, erkekten bile falde ümit etmek sakat bir iddia ve istektir.

Bu ezici tazyık altında onun inkişafa müsait olan sağlam ve dinç dimağının dumura uğrıyacağı elbette görülür. Fakat, bütün bunlara rağmen Türk kadını gene dumura uğramamış ve tabiatın ihsan ettiği en büyük varlığı olan cevherini gene uzun zaman muhafaza edebilmiştir. O müsait bulduğu anlarda derhal faaliyete geçmiş ve yalnız bedeni sahalarda değil fikri, ilmi, siyasi sahalarda da muvaffakiyetin ve ümidin fevkinde işler görmeğe muvaffak olmuştur.

İşte Türk kadınının bu gizli kabiliyetinin tezahürü için «KAMALİZİM» Türkiyesi en büyük fırsat ve hakkını vermiştir.

Bu andan itibaren dirki Türk kadını Doktor, müderris, saylav, hakim, öğretmen, hasta bakıcı . . . gibi mühtelif sahalarda, mühtelif vazifelerle en büyük işler yapmışlardır.

Lâyık olduğu mevkii isgalından ve deruhte ettiği işleri hüsnüniyetle yaptığından, Avrupaya bile örnek olduğundan Türk kadını ne kadar iftihar duysa elbette sezadır.

T. Gürsoy

Gelecek sayımızda :

Erzurum Tarihi müellifi :

ABDURREHİM ŞERİF BEYGO NUN

Kıymetli makalesini okuyacaksınız .

Bedii terbiye

Baş tarafı S . 5 de

Çocukta mevcut olan bedii temayülün tezahür edeceği en müsait sâha güzel san'atlardır .

Resim , musiki , şiir gibi güzel san'atlara pek küçük yaşta hayatını vakfetmiş hakiki san'atkârlar vardır fakat bizim gayemiz bu günkü ilk mektep çocuğu san'atkâr yapmak değildir ; ancak onu incelemiştir melekelerle muhitine daha çok faydalı bir surette intibak ettirmektr . Mekteplerde bu husustaki faaliyetin başında ihssatların terbiyesi gelir . Güzellik sevgisi hiç bir zaman gayri nezih ve çirkin şeylerle telif edilemez . Onun için çocukları temizliğe alıştırmak esastır . Hoş ve latif olan " Sübjektif " güzelliklerin şedit ve muvakkat olan bedii heyecanları yerine , ulvî ve muhteşem olan (şey'i) güzelliklerin devamlı heyecanını vermelidir . Şüphesiz hoş ve latif olan güzellik ulvî güzelliğin temetidir . Fakat bedii terbiyenin gayesi olamaz . Hayatın çerçevesine sığmayan bir devri vardır ki bedii temayül en ziyade bu devrede kendisini gösterir zaten muhtelif ruhi hallerin nema devresi olan on yaşından sonra bedii heyecanda kendisini gösterir . Ondan evvelki bedii alaka daha ziyade ahenk ve şekle matuftur . Bu çağlarda çocukları her fırsatta tabiatla başbaşa bırakmalı ve tabiatın çocuk ruhuna nakisler veren manzaralarını tabli ettirmelidir . Mektep muhitini yeşillik ve çiçeklerle tezyin ve çocukların daimi buldukları yerleri sade fakat güzel taallolarla süslemelidir .

Mektep sıralarında çocuklara verilen bedii terbiye bütün hayatı müddetince bereketini verecektir . Unutmamalıdır ki güzellik hissi insanlara daima iyilik , ve

İlk kadın hava şehidimiz

Eribeye

Yazan : Leman

O çelik kanatlarla ne hoş uçtun göklere,
korkmadın sen yükseldin atandan yükseklere ,
Paraşütü takınca korku nedir bilmedin ,
Eribe sen yükseldin ; hayır asla ölmedin!

Sana bakan kardeşler senden örnek alacak ,

Yarınki göklerimiz Türk kuşuyla dolacak .
Sen arzda dolaşmayı, seyyahatı sevmedin,
Eribe sen yükseldin, hayır, asla ölmedin!

Seni kıskanıp aldı bulutlar kucığına ,
Türklüğünü tanıttın arzın dört bucağına ..
Anneni şehit verdin talline küsmedin .

Eribe sen yükseldin, hayır, asla ölmedin !

O çelik kanatlarda senin ismin yazıldı ,
Mezarın arzda değil kalbimizde kazıldı .
Korkmadın sen ölmeden vazifem budur dedin :

Eribe sen yükseldin, hayır asla ölmedin .

iyilik yapma temayüllerini uyandırır ; insanî adilikten kabalıktan çekinmeğe gayri şuuri olarak mecbur eder . Zevk ve san'at terbiyesinden mahrum geniş bir kitle içinde muşeret kaidelerinin ne derece tatbik edildiği malumdur .

Cemil Gezmiş

Musikinin önemi

VE

İlk okullarda tedris şekli

Yazan : Emin Çakar

Sanatın bir hayat vasıtası olduğuna ve musikinin de güzel sanatların bir şubesi teşkil ettiğine nazaran hiç şüphesiz ki kendine has büyük bir kıymetli haiz bulunacaktır .

Müzik , sadece bir sanat olduğundan değil , diğer sanatlardan üstün bazı hususiyetler taşıması itibariyle de ayrıca bir kıymetli haizdir .

Her sanat nihayet bir sanattır, fakat musiki sanatı aynı zamanda bir lisan ve bir ilimdir .

Onun ilim oluşu, Fizik , riyaziye ve savtı kaidelere istinadetmesinden; lisan oluşuda , sesler vasıtasıyla his ve duygulara hitabedişindedir .

Cidden musiki, en kaba ruhları okşayan bir anne kadar çefkatli ve mülayımdır . Sokratın dediği gibi musiki hakikaten ruhun gıdasıdır . En yorgun ve bitgin bir zamanımızda güzel bir muzik parçasını dinlediğimizde yorgunluğumuzun zail olduğunu ve ruhumuzun ferahladığını duyarız .

Bu bakımdan musikinin muhtelif terbiyeci ve felesoflar tarafından tarifleri vardır :

I - Musiki heyecanların dilidir "kant,"

II - Musiki hayatın bütün ilüisalarını ahenkdar bir surette ifade eden alemşümül bir dildir. "Mm. cottin,"

III - Musiki, ses sanatıdır "Danhauser "

IV - Musiki sesleri kulağa hoş gelecek bir şekilde tertip etmek sanatıdır. "Larusse "

V - Musiki seslerin ilmi ve sesleri beşerin miyacına, hislerine uygun bir surette tertip etmek sanatıdır. "Paul "

VI - Musiki , cihanı idare eden bir vasıtaadır. "Luter,"

Daha bunlara munasıl bir çok tarifler varsada bir kısmı yanlış ve bir kısmında noksandır .

Zikredilen bu muhtelif tariflerdende anlaşılıyor ki, Musiki sanatıyla beşer daha çok ilgili olmuştur. hiç bir sanat musiki kadar şümüllü olmadığı gibi müntezir ve kudretlide değildir . En iptidal bir sosyetedede sanat eserine tesadüf edilmediği halde kendilerine göre bir Musikiye malik olduklarını görüyoruz. hatta musikinin menşeiini araştıranların ekseriyeti onun ilk lisan olduğunun kaydedyorlar .

Daha konuşmasını bilmiyen küçük bir yavrunun anne ve babasından öğrendiği iki, üç kelimeyi bir eda ile terennüm edip ondan zevkelmesi bu iddiayı pekâla teyit edebilir .

İlk insanlar Musikiye çok önem vermişlerdir . Dini ayinlerde, düğünlerde, cenaze ve diğer merasimlerde Musiki çok büyük rol oynardı .

Hatta harebelerini bile Musiki ile ilân ederlerdi . İlk Musiki telakkisi bizim bu günkü manayı ifade etmiyordu .

Romalılar zamanında hristiyanlığın ilk zamanlarına gelinceye kadar Raks Belağat "açık söz söyleme," felsefe v. s. gibi mühim dersler bu grupta toplanırdı ve bu bilgiler(musiki) nı mı altında mütela edildi .

XII ci yüz yılda ilimleri tasnifiyle musiki uuvanı unumisi, Hesap, Hendese, belegat, Hey'et, manazır, gramer ve musikiden ibaret olan yedi serbest sanat (Ses sept arts liberause) halinde tahrık edilerek zamanla musiki bu ilimlerden de ayrılmış ve bu günkü istiklalini kazanmıştır .

Lütfen çeviriniz .

İlk okullarda musiki tedrisi

Dersin metodik izahına geçmeden önce gayesini izah edelim: Musiki dersini okutmaktan maksat, çocukların (kulak, ses ve zevklerini) terbiye ederek inkişafını temin etmek ve onları musikiden zevk alacak bir kabiliyette yetiştirmektir.

Acaba bu üç unsuru musiki dersiyile nasıl inkişaf ettirebiliriz? Ettirilmese ne mahsûru vardır?

Bu soruların karşılığını pek kolaylıkla verebiliriz.

I — Alınan her hangi bir hissas hassa uzuvlarınızdan ne kadar fazlasını alâkadar ederse o nisbette kuvvetli olur. Bu itibarla duyulan bir sedayı ne kadar kolaylıkla tahlil edebilirsek ih-sas ta o derecede metin olur ve bu uzuvda terbiye edilmiş demektir.

Terbiye edilmemiş bir kulak için keman sedasıyla zurna sesi bir olduğu gibi, karga sesiyle bülbülün terennümünde birdir.

II — Sesin terbiyeside önemlidir. Çünkü ruha ancak sesle hitap edilir. Onun için küçük yaşta çocukların seslerini terbiye etmek lâzımdır. Buda ancak musiki dersiyile temin edilebilir.

III — Zevk meselesine gelince: Bu meyli tabii, güzelliğin aşığı olduğu gibi ses ve kulağında nazımdır.

Bedî zevkten mahrum olan bir kimse bir tarafı kopmuş olan heykelden başka bir şey değildir.

Gıdasız bir zevk, açlıktan her an ölüme mahkûm

bulduğu gibi, bayağı bir zevkte kirli ayaklar altında daima çiğnenmeğe mahkûmdur.

Şu halde hayatımız üzerinde mühim rol oynayan bu üç unsuru musiki dersiyile aynı ayarda inkişafa çalışmalıyız.

Bu gayeye vusul için öğretmenin dikkat edeceği esaslarla takip edeceği temrinler:

I — Talebenin dikkatini ders üzerine toplamak bunun içinde:

A — Biliyoruz ki dikkatin en büyük şartı alâkadardır; talebenin bir dersle alâkadar olması demek, o dersi anlayışına, seviyesine ve zevkine göre ayarlaması demektir. Seviyeye göre verilmeyen bir derste alâka eseri görülemeyeceği gibi, alakasız dersten de faide beklenemez.

B — Dersin münasip bir lisan ve güler yüzle anlatılması lâzımdır. Asebiyet mevcutlarından çıkan kelimeler hava dalgaları arasında her an kaybolur. Keza şiddet talebeyi neşesiz çekingen, muhteris ve korkak yapar.

C — Çocuklar daima hareket ve faalliyetten hoşlandıkları için derste bu noktada daima gözetilmektedir. Zaten musiki dersi serapa bir hareket ve heyecan dersi olduğundan bunun temini kolaydır.

D — Her derste olduğu gibi bu derste tenevvü esastır. Çok letif bir çiçekten

koklana koklana nasıl bıkirırsa, aynı mevzu üzrindedemühtelif derste durulsa o nisbette cazibesini kaybeder. En güzel bir şarkıyı üstüste beş ders söyletiniz 6 el derste çocuklar ya söylemekten çekinirler yahutta ağızlarına burunlarına buluşturır bırakırlar.

E — Diğer mühim bir esastadır (tedric) e riayet etmektir. Konuları daima sınıfların seviyesine göre ayarlamak şarttır.

Her derste çocuğu bir müşkülle karşılaştırmalı ve basitten mürekkebe doğru bir sıra takibedilmelidir.

Çocuğa bir kaç müşkül birden gösterilirse hem hal ledemez hem de maneviyatı sarsılır.

Sayıdığımız bu esaslara bir takım kaidelere riayetle beraber muvaffakiyetin bir çareside verilecek olan dersin evvelden hazırlanması ve tertip edilen plân üzerinde işlenmesi lâzımdır. Bazı öğretmenlerimiz değil plân yapıp üzerinde çalışmak, çocukluğunda öğrendiği iki buçuk küflü şarkıyı öğretmeden ictinab ederler; daha doğrusu aciziyet duyarlar. Halbuki okula daha ilk adımını atan körpe yavrucuklar maddi ve manevi bütün melâkâtını inkişafa muhtaçtır. Öğretmen bunları nasihatle değil ancak musikiyle temin edebilir.

Sonu ikinci sayıda

Medeniyetin tekâmülü

Yazan : Fuat Çetin

Beşeriyetin doğuşundan beri her mevcut şu de-
ğişmez kanun hükmüne
tabi olmuştur . Doğar. bü
yür, yaşar, ölür .

Medeniyetlerde aynı bu
silsileyi takip etmişler-
dir .

İnsalar tarihten evvel-
ki vahşet zamanlarında
çıkıp medeniyet merha-
lesine gelebilmek için
yüz bin senelik bir za-
man geçmek lazım gel-
miştir . Onları takip eden
yedi sekiz bin senelik
medeniyet devresinin te-
rakkısı çok yavaş olmuş-
tur . Buhar, elektirik
kuvvetleri ve milletle-
rin hayatını esasından
değiştirecek diğer bir
çok keşifler son yüzyı-
lın hatırasıdır . Büyük
medeniyetlerin hayatı
nisbeten çabuk gelip geç-
miştir .

Az çok devam eden bir
yaşayıştan sonra soldu-
lar, söndüler, silindiler .

Evet, işte numunesi ; ni-
nova, babil daha bunlar
gibi bir çok mamureler
toz, toprak altına gömül-
dü . Medeniyetin tekâ-
mülündeki sürat, ve ha-
yat şeraiti değişti . De-

rin zelzele, hercümerci
devirlerini, sebat ve is-
tikrar hayalı veren ya-
vaş tekâmül safhaları
takip etti . Medeniyetle-
rin inhitatinin belli baş-
lı sebeplerinden biri, ha-
kimiyet maddesinin ve
ondan gelen nüfiyun za-
manla kaybolmasıdır .

Aynı zamanda hakimi-
yet maddesine, siyaset-
te olduğu kadar dinda
ve ahlakdada bir mille-
tin yaşayışının esas şart-
larından biri olarak ba-
kılabilir . Bir medeniye-
tin inhitatı pek çabuk
olabileceği gibi bazende
yavaş, yavaş olur .

Nitekim Roma impara-
torluğunun sukutu böy-
le olmuştur . Bugünün
Avrupası aynı daireler
üzerinde yürümeye mah-
küm görünmektedir . İl-
mi ilerlemeler neticesi
olarak, cihan parlek cep-
heleri almakla beraber
tarihin en karışık devirle-
rini yaşıyor . ve hergün
daha derin bir anarşiye
daliyor . Milletler birbi-
rini hor, hakır görüyor .
Aynı milletin muhtelif
sınıfları birbirine kindar
gözlerle bakıyor, ve bu

kin, her geçen gündün
yeni bir gıda alıyormuş
gibi, mütemadiyen arti-
yor . Eski mefkürelerin
zayıflanması ve yeni mef-
küreler aranması rahla-
ra büyük bir karışıklık
atmıştır . Zihinlere en-
dişe ve korkunç çökmüş-
tür . Her tarafta tehdit-
ler aksediyor ; Nisbi bir
sükün ümidi dahi sezil-
diği yoktur .

İçinde bulunduğumuz
saatların pek çok karı-
şık bulunmaları neticesi
olarak, müstakıl tekâ-
mül şekillerini ve me-
deniyetlerimizin ugra-
yacakları hasarı evve-
linden düymak kabil de-
ğildir . Milletlerin haya-
tının günün birinde mü-
cerret ilmin keşfiyatına
tebaru sevk ve idare
olunması muhtemeldir .
Fakat ilim kuvvetinin
tecelliyatındaki bu şe-
kil henüz okadar yeni-
dirki, hudut ve neticesi
hakkında bir şey söyle-
mez .

Medeniyetlerin ilk fe-
crinden beri gökler sayı-
sız tanrılara mesken ol-
muş; zaman ile unutul-
muş; yalnız ümit kalmış-

tir ki o yeryüzünün ancak en son adamile beraber kalacaktır. Her tür mü keşfiyatın lâyemut ilham mevhîbesi ; odur.

İlmi tecrübelerin mesali yeri artık (labaratuvar) lar olmuştur .

Her gün busuretle tecellisini gördüğümüz inkılâplar şimdi oralardan idare edilmektedir .

Şüphesizki bir çok ilmi araştırmalar neticesinde, içtimai hayat şeraitinde büyük inkılâplar yapmış ve yapacağına inanabiliriz . Evet, ilim henüz ancak arama devrindedir ; Fakat hangi yoldan yürüyeceğini artık temyiz etmiş bulunuyor .

Efkârın son bir asrın, bir kısmında geçirdiği tebeddülât , kendine tekaddüm eden ve tarihin şumul sahnesini dolduran sekiz bin senede tahakkuk eden fikri tebeddülâttan fazladır . Şimdiye kadar yapılan fütühata bakılarak, ilmin her gün bir ay daha fazla nüfuz ettiği meçhul ve karanlık mintikada, tasavvurumuz haricinde çok esrarın pusidelerini atarak bunları gözlerimize olanca hakikat ve besasetleriyle, münevver ve münkeşif olarak göster-

Sularda yangın

Yazau : Yakut Kan

Renkleri damla damla emen kızıl sularda
Bu akşam başka bir renk başka bir titreyiş var .
Suya inen güneşte, yükselen buğularda
Tutuşan bir beldenin gizli inleyişi var .

Dalğalar bir ocaktan fırlayan alev gibi
Kayalara tırmanıp içimde kırılıyor .
Gece göklerden inen esrarlı bir dev gibi
Dumanlı yamaçlardan denize sıyrılıyor .

Sulara perde perde düşen mor gölgelerin
İçinde gıcıklayan bir yangın kokusu var .
Son nefesini veren ılık nemli rüzgârın,
Peşinde bir gurubun bir günün arzusu var .

Öğretmen

ABDURRAHİM ŞERİF BEYGU NUN

Erzurum tarihini

Okuyunuz .

Kitapçı de Gazete bayiinde satılmaktadır .

reçeğine hükümlenabilir Binaenaleyh bugünün insanlığı, tarihten evvelki devirlerin iptidai mahluklarından ne kadar farklı, yeni bir insanlık tahayyül etmemize şüphesiz yoktur .

Bu şüphesizlik bir rüyadır , Fakat hakikate benzeyişi, dünyayı şimdiye kadar idare etmiş olan kuruntulardan daha ziyadedir . İnsani vahşetten medeniyete onlar getirmiştir .

KÜLTÜR KONFERANSLARI :

Mekteplerde ahlak ve irade terbiyesi

Öğretmen okulu Tedris usulü öğretmeni
Turgut tarafından

Sayın arkadaşlar ,
Çok şumullu ve bir konferansla bitmeyecek kadar geniş olan bu günlük mevzuu mümkün olduğu kadar kısalttım . Mevzu ile münasebattar kısımlara az , konferansın siklet merkezini teşkil eden ceza ve ve lazibat bahsine çok yer verdim . Konferansın planı şudur :

1 - Ahlak , çocukta ahlak

Çocukta görülen tipik kusurlar ve alınacak tedbirler .

3 - Çocuğun ahlak ve iradesine doğrudan doğruya tesir eden amiller : Kontrol , emirler telkin , Maddi , manevi ceza , mükâfat otorite .

Çocuğun ahlak ve iradesine vasıtalı olarak tesir eden amiller inzibat , neveleri .

Ahlak : kısaca cemiyetin emir ve nehiyelerinin heyetli mecmuasıdır . Ahlak terbiyesinin gayesi bu emirlerle itaat eden , nehilerden kaçınan ve naima iyilik yapan fertleri yetiştirmektir . Oulara vazife ve mesuliyet hislerini aşılama cemiyet uğrunda hayatlarını feda dan çekinmeyecek bir ruh ve kulret vermektir . Öyle bir ruh ki faniyetlerden kaçınınsın , fakat her zaman iyiliklere a'ılsın ve daima

icimai menfaati şahsı menfaata tercih eden temiz bir vicdan taşınsın .

Çocukta ahlaki hislerin inkişafı :

Çocukta ne Rusobun dediği gibi eyi , ne de Cizvitlerin iddia ettiği gibi fena doğar belki çocuk bir takım imkân va ihtimallerle doğar . bu tohumlar yaşıyacağı muhite alacağı terbiye şekillerine göre filizlenir . Neşvünema bulur . İyi veya fena olur . Preyer ahlaki hislerin yedinci aydan , Davrin 12 inci aydan itibaren , Comperye 3 üncü yaşa doğru belirlediğini iddia ederler . Son fikir daha çok hakikata uygundur . Çökük : Çocuğun iyi ve fenaya karşı bir his duyması için büyümesi tecrübelere görmesi , fikirler alması lazımdır .

Spencer , Hocinson gibi bazı mütefekkirlerde çocuğun ahlaki hisleri , beşeriyetin takip ettiği tekâmül seyrini geçirerek inkişaf eder diyorlar . Bunlara göre çocuk ilk insaneler gibi vahşidir . Zalimdir . Merhametsizdir . İradesi zayıftır . Heyecanı çok , Akli sönüktür . Tepinmesi , ısırması , çaktır . Vahşi de böyledir . Gerçi iyi bir terbiye bunların bir kısmını sönük bırakır , iyi hareket etmeğe alıştıtır ; fakat çocuk fir-

sat buluncabu vahşilikleri ni gösterir . O halde bu fi'liatta olan çocuğun fi'li ve hareketlerini gayri ahlaki addetmek yanlıştır . Ancak akıl ve iradesi arttıkça , tecrübesi çoğaldıkça kendisinde ahlaki hareketler istiyebiliriz . Şüphesiz ki bu fikir doğrudur .

Çocuklarda görülen tipik kusurlar ve alınacak tedbirler :

İnat (çocuk marazı , manasız bazı isteklerinde ve hareketlerinde ısrar eder Hilafına hareket edildimi en şiddetli cezalara rağmen yine yapar . sebebi : Hareketleri nehyedecek asabî kudreti az , iradesi zayıftır . Mahcup ve asabidir . Ya isiklal meyline tecavüz edilmiş , ya kendisine kudretinden fazla iş yükletilmiş yahut sert ve haksız bir muameleye maruz bırakılmıştır .

Tedbirler : Zaruret olmadıkça sertlik göstermek , emirleri güler yüzle vermek . İnat zamanında güzel sözle yola getirmek olmayınca cebre başvurmak ve sükunetini beklemek . çünkü o zaman asab gergin , heyecan hakimdir . Fakat sükunetten sonra kendisine hareketlerinin manasızlığını idrak ettirmek suretile ve iyi sözlerle bu fena huyundan

vaz geçirmek mümkün ve hatta muhakkaktır. Yalnız şuna dikkat etmeli ki mürebbi hiç bir zaman çocuğa mağlup olmamalıdır. Ve her arzusunun yerine getirmemelidir.

İtaatsizlik : İtaat gibi bunda da bedeni ve ruhi zaifiyet, istiklal meyli sebeptir. Yalnız bunlara şu sebepleri de katabiliriz. Çocuğun muayyen sevki tabiiileri durdurulmak istenirse mesele çocuğu dalma hareket ve faaliyete, oynama şiddetle sevk eden faaliyeti insiyakına karşı set çekilirse çocuk itaatsizlik yapar. Bazauda taklit meyliyle, ebeveyninin ve arkadaşlarının birbirlerine karşı itaatsizliklerini görüldüğüde kendisi de itaatsizlik yapar.

Tedbirler : İtaatsizliğin sebeplerini araştırmak ve izaleye çalışmaktır, hiç bir itaatsizliğe göz yummamak ve itiyadı kazandırmamak, nasihat etmek ve hareketinin çirkinliği kendisine anlacağı şekilde anlatmak lazım. Yaramazlık ve taşkınlık bedenin sağlamlığından, neşeden ve faaliyet insiyakından ileri geliyor ve muzir cepheye teveccüh etmiyorsa mani olmamak ve müdahaleyi lüzumlu yerde yapmak icap eder. Fakat çocuğa müdahale etmek şahsiyetini bozmaz mı? Çocuktan itaat istemek, kayıt altında bulundurmaya lüzumunu nereden his ediyoruz?

Bilmiyoruz ki kararsızlık çocuk ruhunun icabıdır. Vücudu gibi ruhu da

her gün tekâmül halinde ve kararsızlık içindedir. Bu karaktere malik çocuğu serbest bırakarak kendisinden muayyen bir seçmeye beklemek beyhudedir. Çocuğun en karakteristik vasfı hazzı aramak ve elemenden kaçınmak olduğuna göre serbest bırakılan çocuğun arayacağı kendisine haz veren şey olacaktır. Halbuki hayat daimi zevkten ibaret değildir. Ahlâki hislerin ekserisinde haz yoktur: Nöbet beklemek harbetmek gibi. Bir de çocukta hayır ve şer mefhumu olmadığından dilediğini yapar. Bu hal kendisine fena sukutu hayaller hazırladığı gibi yaşayacağı cemiyette de gayri müfit yapar. Halbuki fert hareketlerini cemiyetin nizamına uydurdukça, kanunlarına itaat ettikçe mes'ut ve müreffah yaşar. Muhite intibakın ilk şartı ise itaattir. İnsan; bir kanuna, bir amire itaat etmekle küçülmez. Çünkü amirin ve kanunun amiriyeti bir şahsın değil, bir küllün, cemiyetin ifadesi ve onun otorite ve amiriyetidir. Yalnız çocuğu, dün gibi körü körüne muti yetiştirmeyeceğiz. Tam bir hürriyet içerisinde itaatın sebebini, lüzumunu idrak ettirerek şuurlu bir itaat itiyadıyla tehciz edeceğiz. Mürebbinin vazifesi: İradeleri kırmak değil, kuvvetlendirmek olacaktır. Çocuğu, mektebin nizam ve kaidelerine itaat etmeye alıştırmak, büyük cemiyetin kanun ve nizamlarına itaat eden vatandaş yetiştirmeğe kâfidir. Bu suretle

yetiştirilen çocuk cemiyetin ahlâki kaidelerine uymakta hiç bir müşkilât çekmez. Mektep bu vazifeyi nasıl yapacaktır, çocuklarını ne suretle ahlaklı ve iradeli yetiştirecektir? Bunun için üç vasıtaya müracaat edilir.

1- Çocuklara ahlâki fikirler vermek, 2- Ahlâki heyecan ve duygular aşılama.

3- Bu fikir ve heyecanı tatbik edebilecek bir faaliyet muhiti hazırlamak ve orada tatbik ettirmek.

A - Çocuklara ahlâki fikirler vermek için bazı terbiyeciler programlara ahlâk dersi namıyla bir dersin konmasını teklif ederler. Fakat ilk mektepte buna lüzum yoktur. Çünkü muallim her derste çocuklarına ahlâki fikirler kazandırabilir, hatta en mücerret hesap dersinde bile çocuk bu mütenevvi derslerde alacağı ahlâki fikirleri yekdigerele muka yese ederken iyiyi, kötüyü ayırmağa ve bu suretle kafasını işleterek iyiliğe doğru harekete başlayacaktır. Fakat bu fikirleri kuvvetlendirmek için onlara heyecan katmak lazımdır.

B - Heyecana bürünen fikirlerin izleri daha derin olur. Bu da muallimin güzel bir ifade ile kuvvetli söz söylemesine bağlıdır. Yalnız söz zamanında söylenmelidir. Her zaman söylenirse kıymeti kalmaz. Mazinin ve halin fedakâr, kahraman ve ahlaklı şahsiyetlerini tasvir, yaşayanlarla temasa getirmek ve dinletirmek kadar çocuklara ahlâki heyecan veren mezu yoktur. Sonu ikinci sayıda

Resim dersi hakkında konferans

Baş öğretmen Abidin

Sayın arkadaşlar ;

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da ertiksel toplantı ve konferanslarımıza başlıyoruz. Benim bu günkü konferansımın konusu da resim hakkındadır.

Üzerinde konuşacağımız esaslar şunlardır.

- 1 - Resmin mahiyet ve gayesi.
- 2 - Resmin neveleri .
- 3 - Çocukta resmin inkişaf safahatı.
- 4 - Resmin tedrisatında esaslar .
- 5 - Sınıflara göre resim konuları .
- 6 - Resmin diğer derslerle irtibatı

ve diğer derslere yardımı .

MAHİYET ve GAYE : Henüz insanların nasıl bir lisanla konuştuğuları meçhulümüz ola devirlerin mağaralarındaki fişlişleri ve bazı taşın silâhlar üzerinde tesadüf o-lilen oyma resimlerden de anlaşıldığına göre resim insaniyette başlamış ve birlikte inkişaf etmiştir.

2-3 yaşındaki çocukların çizmek resmetmek temayülllerini de buna ilâve edecek olursak: resim yapmak adeta insanın bir sevkı tabiisidir diyebiliriz. Menşei bu kadar eski olan resmin beşeriyette ifa ettiği vazife sadece bedii duyguların, dini itikatların bir ifadesi olmakla kalmamış belki insanlar arası da bir ifade vasıtası, fikir ve hislerin teatisine medar olan bir işaret ve bir lisan yerine de kaim olmuştur. Bunun içindir ki en eski medeniyetlerde eşya ve mahlukatın resimle ifadesini, harflerle ifadeye tekaddüm etmiş buluyoruz.

Şu halde umumî gaye ve mahiyetini bir tarafa bırakacak olursak : diyebiliriz ki resim, çocuk için oyun, iptidai insan için bir itikat ve arzunun ifadesine vasita ve medeniler içinde bedii duyguların teati ve teammümüne yarıyan bir nevi lisanıdır.

Resmi bu geniş hudut içine aldıktan sonra bunun bir ilk okulda neyi istihdaf edeceğini tayin edebiliriz.

Çocuğun resme karşı olau alâka ve inisiyaklarından istifade ederek eşya ve

hareketlere karşı dikkatini ve görme kabiliyetini inkişaf ettirmek, sadece kullaktan ve gözden öğrendiği şeyleri bir de elle tesbite imkân vermek gibi maddi, manevî kıymetlerini yükseltmek bu hedefi teşkil eder.

İlk okulda resmin gayesi ressamlık bizzat resim değildir. Yani çocuğun diğer derslerden aldığı malûmatı bir de renk çizgi ve gölge vasıtasıyla tesbit etmesidir. Ve hiç şüphe yok ki bir mevcudun şeklini çizmek, teecessüm ettirmek ve boyamaktan ibaret olan bu, çizgi, gölge, ve renk işi çocuğu uzaktan ve yakından san'atle de az çok münasebette bulundurur ve çocuk san'ata doğru gider. Resim dersi çocuktaki bedii hisleri inkişaf ettirmekle beraber resimden beklediğimiz asıl vazife çocukla eşya arasındaki münasebeti ortaya koymak ve çocuğun eşya ile manzaralar karşısındaki görüş ve müşahede kabiliyetini keşfetmekten ibarettir. Bütün mesele çocukla etrafını çeviren maddeler arasındaki kaynaşmayı saminileştirmek ve çocuğun gözleri kadar da ellerine beceriklik kabiliyeti vermektir.

Resmin neveleri: bir ilk okulda resim derslerinin muhtelif neveleri vardır. Bunların hepsi aynı maksada hizmet etmekle beraber faaliyet noktai nazarından her biri ayrı bir kıymete maliktirler. Bu itibarla resmin mevzuu tabii ve medeni maddeler olduğu halde bunların resim usulleri yekdiğerinden ayrılmaktadır. Bütün bu madde manzaralar her zaman aynı vaziyette kalamıyacağı gibi aynı şekil ve rengi de muhafaza edmezler. Bu itibarla resmi gerek usul noktai nazarından, gerek mevzularının tenevvüü noktai nazarından iki zümreye ayrılabilir.

Usul itibarile: (1) hayall resim, (2) ezber resim, (3) serbest resim. Mevzularını itibarile ise: (1) tabii resim, (2) tezyini ve hendesi resim .

Hayall resimde: çocuklara öğretmenin

konu verip vermemesi mevzuu bahis olabilir. Her hangi bir mevzuu - ister öğretmen versin, ister talebe bulsun - çocuğun tahayyül ederek ezbere tersim etmesidir.

Ezber resim ise: Çocuklar tarafından bir veya bir kaç defa görülmüş olan her hangi bir mevzuu hatırda kalabilen aksamını yalve ezbere tersim etmek ten ibarettir. Yalnız hayali resimlerin mevzuları umumiyetle anlatmış bir hikâye okunmuş bir masal ve çocuğun bu nevi intibalara karşı aksülâmelerini kontrol etmemize yardımcı olabilen nevilerden olmalıdır.

Serbest resimde ise: Çocuklar arzu ettiklerini yapmakta serhestirler. Yalnız talebeyi (istediğiniz resmi yapınız) diye tamamen serbest bırakmak doğru değildir. Bu çocukların okula ilk geldiği günlerde onları tanımak ve çocuğun inkişafında öğretmen tarafından bir hareket noktası olarak alınabilmesi için çok iyi bir deneme olabilir. Resim ders mevzuları her talebe tarafından başka türlü işlenir.

Her çocuk kendi yaşayış, tecrübe, alâka ve bilgisizliğinde mevzu genişletmekte, yahut mevzuu yalnız kendisini ilgilendiren bir parçasını işlemekte serbest olacaktır. İlk okulda serbest resmin manası budur.

Tabii resme gelinee: Çocukların sadece ziya ve gölgenin derece ve istikametlerini kavramaları şartile tabiatte mevcut olan canlı

ve cansız maddeleri resmetmeleridir.

Tezyini resim: İster hendesi, ister gayri hendesi olsun - süs olarak kabul olunan şekilleri yapmaktır ki: Banlar da çiniler, vazolar ve mobilyelerde gördüğümüz nebat, çiçek, yaprak ve bûcek gibi maddelere icap eden şekil ve vaziyetleri vermek suretile resmetmektir.

Biz resmi suretle tasnif ettiğimizde sonra, hangi sınıfların bu resim faaliyetlerinden hangileriyle daha ziyade uğraşacaklarına ve bu faaliyetlerinden hangilerinin hangi yaştaki çocuk ruhiyatına daha ziyade tavafuk edebileceğine temas edebiliriz. Bu cihete temas etmeden önce, çocukların mevzuları kavrayışlarına göre iki tipe ayrıldıklarını burada söyleyelim.

Bu tiplerden biri görücü tip, diğeri yapıcı tipdir.

Görücü tip: bu nevi çocuklarda görüş kabiliyeti kuvvetlidir. Aldıkları intibaları sıhhatle ifade ederler. Mevzuun ana hatlarını derhal çizer ve ortaya çıkarır. Hatta (resmini yaptığım şey böyle görünüyor) der.

Yapıcı tipin ise: görüşü zayıftır. O karşısında ki mevzuun ana hatlarını çizemez. Çünkü: göremez ve o mevzuu ait bilgisi ne ise yapacağı resmi o bilgiye dayandırır. Mevzuu adeta düşünerek parçalara ayırır ve bu parçalar hakkındaki intibaları ne ise onları birleştirir. k resmeder. Mey-

dana gelen eser bir görüşün değil düşünüşün mahsulüdür.

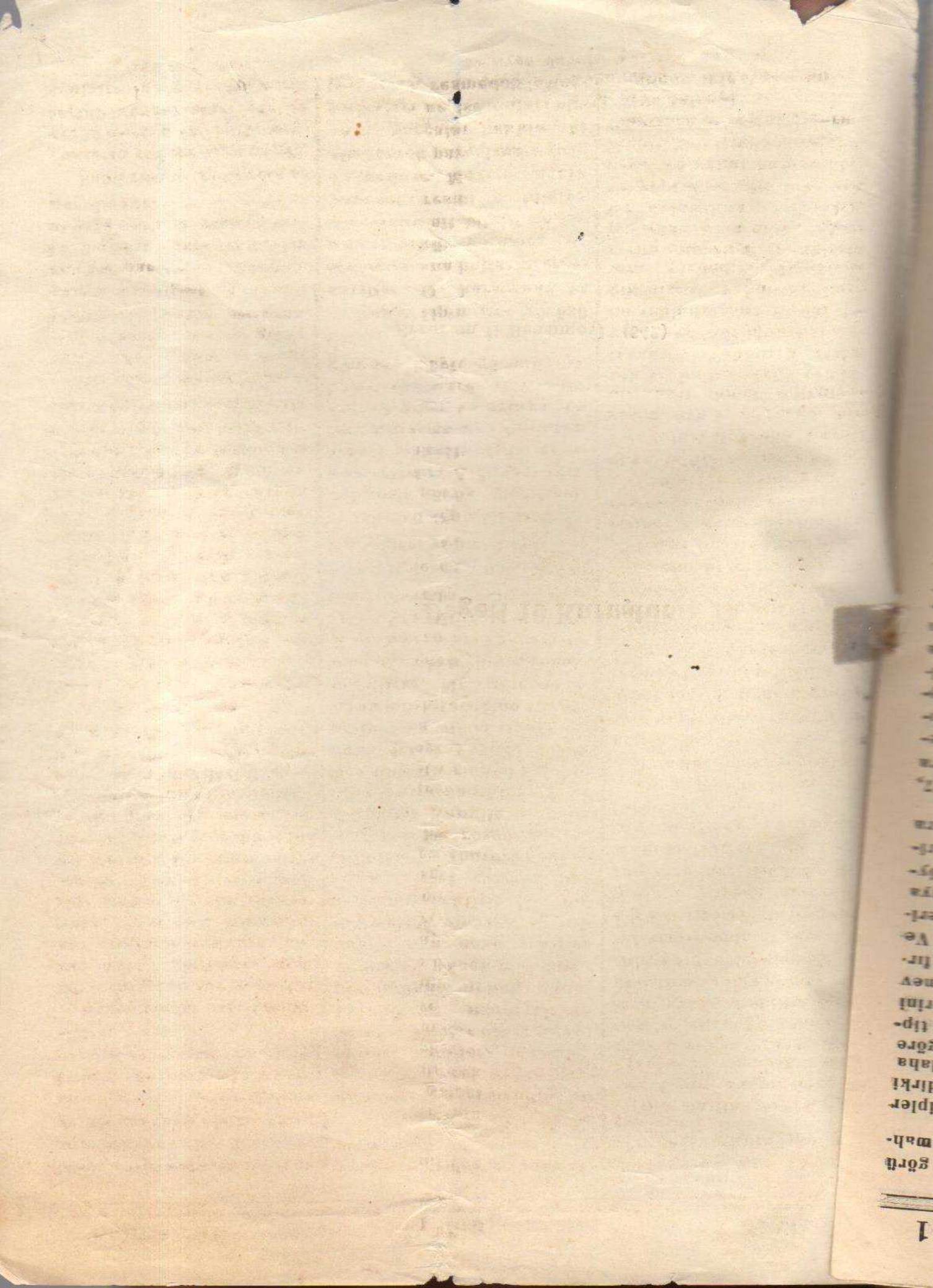
Bir sınıfta görücü tipler pek azdır. Bunun içindir ki öğretmen mesaisini daha ziyade yapıcı tiplere göre tanzim eder. Ve yapıcı tiplerin görüş kabiliyetlerini geliştirmek için onlara mevzuları iyice incelemek fırsatlarını temin eder. Ve görücü tiplerin de bilgilerini daha ziyade arttırmaya çalışır. Şimdi yukarıda söylediğim faaliyet nevelerinin sınıflara ve yaşlara tabiiğine geçelim,

Birinci devrede yani, 7, 8, 9 yaşlarındaki çocuklara yalnız hayali ve ezber resim yaptırılacaktır. Bu sınıflarda çocukların görüşlerini kuvvetli intibalar almalarını, tabiatle temasta bulunmalarını ve yaptıkları resimlerle tabiatteki örneği arasında mukayeseler yapmalarını temin edeceğiz.

Fakat bu sınıfta doğrudan doğruya tabiatte resim yaptırılmıyacaktır.

Tabiatte resim yaptırılmıya ikinci devrede başlanır. İkinci devrede hayali resim, ezber resim de hiç bir vakit ihmal edilmeyecek ve hatta büyük yer tutacaktır. Tabiatte resim yaparken çocuğun karşısına tabiatin modellerini değil, bizzat kendisini koymak lâzımdır. Tabiatte resim yaparken ya tabiatin parçaları olan dallar, çiçekler, kelebekler, bûcekler, ve yapraklar gibi tek tek eşya ve yahut bunlartabii muhtl r içinde yapılır. (manzaralar, binâlar, orman ve sair...)

(Sonu ikinci sayıda)

Değeri 10 Kuruştur -

Erzurum İl Baasimevi (642)